

Rechtspositie van studenten

Achttien maanden geleden trachtte minister Bussemaker de afschaffing van de basisbeurs door de Eerste Kamer te loodsen. Bij die gelegenheid zegde zij toe dat ze in gesprek zou gaan met de koepelorganisaties (VSNU en VH), met de studentenorganisaties (ISO en LSVb) en met andere deskundigen om te bekijken of de rechtspositie van studenten versterkt moest worden nu ze, wat de financiering van hun studie betreft, op zichzelf werden teruggeworpen. Onlangs rapporteerde de minister in een Kamerbrief wat die gespreksronde heeft opgeleverd.¹

De input van de gesprekken werd geleverd door knelpuntennotities van de studentenorganisaties. Grofweg gesproken, droegen zij twee soorten knelpunten aan. Enerzijds de rigiditeit van de lokale regelgeving, waarmee universiteiten en hogescholen de studievoortgang belemmeren, en anderzijds de ondoorzichtigheid van die regelgeving waardoor studenten belemmerd worden in de verdediging van hun rechten en belangen. Flagrant in strijd met de ministeriële toezegging werd het onderwerp van de gespreksronde beperkt tot de laatstbedoelde categorie knelpunten: de rechtsbescherming van individuele studenten zodat ze hun rechten en belangen kunnen verdedigen als hun universiteit of hogeschool daarop in besluiten of handelingen inbreuk maakt. Maar ook binnen de aldus ingeperkte gespreksruimte, houdt de minister de boot af:

1. In het algemeen is de rechtsbescherming volgens de minister goed geregeld. Hooguit zou de **lokale voorlichting** over de rechten en plichten van studenten iets beter georganiseerd kunnen worden.
2. Door sommigen wordt ervoor gepleit studenten **rechtshulp te bieden** als ze het niet eens zijn met besluiten van bijvoorbeeld de examencommissie: moet binnen een universiteit/hogeschool een ombudsman of -vrouw worden aangesteld? De minister wil dat zeker niet verplicht stellen en ze heeft er in elk geval erg veel moeite mee dat sommige studentendecanen, studieadviseurs of loopbaanbegeleiders zich in een conflict tussen student en instelling geroepen voelen partij te kiezen voor een student.
3. Maar eigenlijk laat de minister blijken überhaupt veel moeite te hebben met het idee dat aan studenten rechtsbescherming zou moeten worden geboden. Zij heeft een **onderwijsgemeenschap** voor ogen waar problemen in een **goed gesprek** op basis van **gelijkwaardigheid** worden opgelost. **Verzakelijking en juridisering van relaties** acht zij eigenlijk uit den boze. Studenten moeten een sfeer van **consumentisme** vermijden.
4. De ergste uitwas van juridisering is volgens de minister dat er een **claimcultuur** kan ontstaan, waarin studenten huizenhoge **schadevergoedingen** eisen als hun universiteit of hogeschool haar verplichtingen verzaakt of gerechtvaardigde verwachtingen niet nakomt.

Tot slot

De gespreksronde was opgezet in antwoord op kritische vragen van de heer Ganzevoort, lid der Eerste Kamer voor GroenLinks. Maar hij is dus gewoon met een kluitje in het riet gestuurd. De universiteiten en hogescholen hebben zich in de afgelopen jaren steeds sterker ontwikkeld tot bureaucratisch opererende bedrijven waar klantgerichtheid véér te zoeken is. Zij hebben de relaties met hun studenten en aspirant-studenten verzakelijkt en gejuridiseerd en hun rechtspositie steeds verder uitgehold. De minister vindt dat geen probleem, maar ze weet dat zoiets in een democratische rechtsstaat moeilijk te verkopen valt. Daarom komt zij met het utopische beeld op de proppen van een kleine, harmonische onderwijsgemeenschap waar elk belangenconflict met een goed gesprek kan worden opgelost. En zo nodig kan zij altijd nog die andere utopie uit de kast halen: die van de zichzelf regulerende organisatie waar de belangen van alle leden en aspirant-leden (docenten, studenten, aspirant-studenten en onderzoekers), mede dankzij zorgvuldige procedures van medezeggenschap, evenwichtig tegen elkaar worden afgewogen.

Wes Holleman

weblog onderwijs 28-7-2016

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ [https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2016/07/20/kamerbrief-over-rechtspositie-studenten-in-het-hoger-onderwijs\(20/7/2016\)](https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2016/07/20/kamerbrief-over-rechtspositie-studenten-in-het-hoger-onderwijs(20/7/2016))